

## Szerkesztői szállítás

Belső-farkasutca 55. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adnak vissza.

## Előfizetési díj:

|                      |         |
|----------------------|---------|
| Egész évre . . . . . | 12 frt. |
| Félévre . . . . .    | 6 "     |
| Negyedévre . . . . . | 3 "     |
| Egy óra . . . . .    | 1 "     |

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

# KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

## Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések a hirdetések küldendők.

## Hirdetési díjak:

Négyezer hasábozott garmond sor ára 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

## Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22)  
" Haasensteint és Vogelmér (Neuer Markt 11.)  
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-tér 9 szám emelet.)

## „KELET“

## előfizetési feltételei:

|                    |                   |
|--------------------|-------------------|
| Egész évre 12 frt. | Negyedévre 3 frt. |
| Félévre 6 frt.     | Egy óra 1 frt.    |

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legczélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

## A „Kelet“ kiadóhivatala.

## A „VICTORIA“ ügye.

## III.

(M. P.) Legelőbb is bocsánatkérésen kell cikünket kezdenünk. Az ígért utolsó közleményt egy jövő alkalomra kell halasztanunk, miután időközben egy terjedelmes „indoklás“ jelent meg két helybeli lapban a választmányi többség részéről, s ezt nem annyira nyomatékossá voltáért, mint inkább azért, mert létezik, nem hagyhatjuk figyelmen kívül. A tárgy fontossága remélünk engedi, hogy t. olvasóink elnézéssel leszenek ez, idő folytán szükségessé vált, újabb cikk iránt, melynek főladatát különben maga ez u. n. „indoklás“ igen megkönnyíté, miután ebben igen sok oly tétel foglaltatik, melyek már korábbi cikkeinkben teljesen meg vannak czáfolva.

Az „indoklást“ a Victoria kilencz választmányi tagja írta alá, (a tizedik, maga is egy pénztintézet vezetője és így szakember, kit Galgóczy Károly úr e t. lapok egy közelebbi számában, mint a „módosítvány“ pártolóját mutatott be: mint látszik időközben visszalépett ez ügy pártolásától, mi által nem csekély súlyu argumentumot szolgáltatott álláspontunk helyessége mellett.)

Meg vagyunk győződve, hogy az aláírók a legjobb szándéktól vezettetve, szószólói ez ügynek; de ismerve eddigi közmunkálkodásukat s egészen más téren szerzett érdemeiket: nem veszik nekünk rossz néven, ha őket, mint nem szakembereket, mellőzve, csakis az előttünk fekvő operatumra reflectálunk, s a pártfogásuk alá vett ügyért nem őket, hanem informatorukat, p. o. az „indoklás“ szerzőjét — s ennek sem személyét, csakis munkáját — tesszük felelőssé. Érvelésünk tehát csakis a szereplő szakembert illeti, — ki az? nem fürkesszük.

Különböen már maga a többségi eljárás elég sajátságos. Előbb megjelent egy rövid decretum „a Victoriát nem viszik Pestre“; ez, úgy látszik, a tervezőket sem elégité ki s következett a „függelék“, most meg három tömött oldalnyi „indoklás“-ra is rászorult az, melynek igazsága és jogos volta, úgy látszik, csak szemképráztaó érveléseken alapszik.

De bárhogyan történt: előttünk a munkát s így bírálatunk alól ki nem vonhatja magát.

Az „indoklás“ első pontja hosszadalmasan előadja az „Ország“ részvényeseinek a Victoriához való csatlakozását s vastag betűkkel utánveti: ime! az Ország részvényesei nem csempésztek a társaságba! Ezt nincs miért bizonyítgatni, mert tudunkra nem is állította senki, de nem is az itt a kérdés: hogyan jutottak az „Ország“ részvényesei a társaságba, hanem, hogy mit akarnak most? Ők átjöttek, mert társaságuk bukófélben volt s a jó-hitelű Victoriában menedéket találtak és pedig, miután ők kínálták magukat, a Victoriának előnyösebb volt az ők ajánlatának elfogadása, mint a „consortiummal“, vagy pénztintézettel való szerződés. A kínált áru mindig s mindenütt olcsóbb, mint a keresett, de a megkötött alku után mindig s mindenütt a szerződési pontok a határozók. Már pedig az „indoklás“ által fölhozott mindhárom szerződési pont be van a Victoria által teljesítve, miután 1. az életbiztosítási ág megindítása: megtörtént; 2. a pestiek részvénytökéje Pesten való elhelyezése: megtörtént; 3. az Országtól átlépett részvényesek a többi részvényessel, hogy egyenjogúak legyenek: megtörtént s épen akkor válnának többjogúakká,

ha részükre külön igazgatóság állíttatnék, mert ez esetben ugyanezt követelhetnék a marosvásárhelyi, szamosújvári stb. részvényesek.

A mire tehát magát a Victoria szerződésileg kötelezte, mindazt be is töltötte, s így a szerződési pontok fölhozása épen ellenindok minden szakértő előtt s legfőlebb csak a laikusokra nézve lehet (rosszul számított) érv.

S mit mondjunk azon csodálatra méltó naivitásról, melylyel azt bizonyítgatja az „indoklás“, hogy a Victoriának nem voltak utógondolatai az egyesülésnél! Magunk is azt hisszük, mert, ha a most következett célzatokat csak távulról és gondolatban is látta volna: lehetetlen, hogy bármily előnyökért is oly elemeket vett volna föl magába, melyek, mint most kisl, veszedelmére váltak. Ellenben, megbocsát a mélyen tisztelt „Ország“, azt kell hinnünk, nekik ugyancsak voltak utógondolatai, mert ime a szerződési pontok beteljesítése után, a kis ujjon tul már az egész kezét is kéri. Ők jöttek, mert a Victoria a haláltól menté meg őket; biztak, mert különben nem jöttek volna. A Victoria is bizhatik bennük, míg nem követelnek több jogot maguknak, mint bármely részvényes; de e bizalom nem terjedhet a társaság lételemének kockáztatásáig, mert ime, ha már, mint egyszerű részvényesek ily küzdelmet bírnak fölidézni, mit várhatna a Victoria tőlük akkor, ha testületileg szervezve, mint bevezetett cég figurálhatnának s alapszabályilag biztosított jogra támaszkodhatnának? Az alternativa tehát nem így áll, mint azt az „indoklás“ fölláttja: „megkaptuk tőletek a pénzt, most már Isten veletek“, hanem így: „megtartottuk nektek pénzeteket, most már ne játszatok velünk a tövisdisznó és a vakondok meséjét.“ Nekik igen is — az „indoklás“ igaz nevéen szólítja a gyermeket — utógondolatuknak kellett lenni, mert a szerződési pontok mind be vannak töltve; a pesti vezérügynökség jövedelmezőleg végzi dolgát; ők magánbefolyásukkal emelhetik az üzletet, de ez nem elég nekik, mert erőszakosan ketté akarják az ép testet szakítani, csak hogy magukat a kolozsvári, a központi igazgatóságtól függetleníthessék! Utógondolatuknak kell lenni, mert, míg az „indoklás“ is vastag betűkben hangsúlyozza a „főigazgatás és főszékhely“ Kolozsvártt maradását: addig egy köröm feketényi érvet sem hoz föl a mellett, hogy a két-felé szakított társaság egysége nincs veszélyeztetve. Ez érvelést különben nem is volna méltányos az „indoklás“-tól kívánnunk, miután ad — impossibilia nemo obligatur.

De nagyon messzire vinne az „indoklás“ minden badarságára megjegyzéseket tennünk. Mert például e munkálatban az is argumentum, hogy hisz „az alapszabályok kötelezni fogják a pesti igazgatóságot.“ Mely nagyilekű concessio! Szinte azt hinné az ember, hogy a mostani célzatok elérése után következő követelés meg már az lesz, hogy az alapszabályok se kötelezzék ezen „anyagi és szellemi erőben“ fényeskedő pesti urakat. Hogy ez esetben nem is lennének „Victoria“: világos. De sőt ez „indoklás“ már is valamely önálló, külön társulatnak tartja őket, mert szerinte a pestieket „nem lehet egyes részvényeseknek tekintenünk.“ No ez igaz! a munkálat már is őket tekinti a Victoriának, az erdélyi részvényesek köszönik meg, ha „egyes részvényesekül“ elismertetnek. Természetes, hogy befolyást kell engedni nekik, mint részvényeseknek. Illetőleg nem kell még ezután engedni, mert már bírnak aval s épen annyival, mint az erdélyiek. De ők épen többek akarnak lenni, mint csupán részvényesek, mert külön statust akarnak formálni a statusban. Ha így haladnak, fejük csalhatatlanságát is decretáltatni fogják velünk.

Mult cikkünk elég evidenter kimutatta ama veszélyt, mely abban rejlenék, ha a vezérigazgató mind a pesti, mind a kolozsvári igazgatóság tagja lenne; ki a delegatio alkalmazásának absurditását; ki a szavakkal való játszást, midőn azt akarják elhitetni a „jámbor“ erdélyiekkel, hogy nincs semmi veszély, mert hisz a pesti számadások a kolozsvári igazgatóság (posta) „útján“ terjesztetik a közgyűlés elé s így az „indoklás“ minde pontjait bátran

mellőzhetjük. Arra is bőven sorolhatunk föl adatokat, hogy az új igazgatóság nem fokozza az üzlet terjedését; mert hisz Magyarország talán csak nem China ránc nézve s így csak ismerjük annyira az ottani körülményeket, mint a bécsieket, hol ezen következtetés folytán, az „indoklás“ szerint, szintén kellene igazgatóságot fölláttítani, mert az ottani körülményeket csakugyan kevésbé ismerjük, mint a magyarországiakat, legkivált akkor, midőn a Victoria vezérigazgatói székén Magyarország egy jeles fia ül! Kimutattuk továbbá azon veszélyt is, mely a pesti igazgatóságnak „főtelepül“ való bevezetésével járna, s így e famosus „indoklás“-nak ingatag és hosszadalmas érveléseit mellőzve, sietünk cikkünk végére s még csak néhány kiáltó ferditést kívánunk méltatni, megjegyezvén, hogy a mely ügy a ferditéshez kénytelen folyamodni: nagyon gyöngye lábón állhat annak igaza!

Azt mondja az „indoklás“, hogy a pesti igazgatóság eszméje nem új, mert már az alapszabályok 68. §. d) pontjában benne van, — el akarván hitetni a szakavatlanokkal, hogy a fölláttítani célzott igazgatóság nem más, mint „felügyelő választmány“, melynek fölláttítását megengedik az alapszabályok. Hát azt hitte az „indoklás“ szerzője, hogy munkálatát egyetlen szakértő sem fogja olvasni s nem félt, hogy ráolvassák a ferditést, midőn megmondják, hogy a „felügyelő választmány“ oly bizalmi férfiakból áll, kik ott, hol postaállomás nincs, (p. o. Pesten, ugy-e bár?) beveszik az ügynököktől a följelentményeket a biztosítás könynyítéseért, vagy kárfelvételeknél bizalmi tisztet végeznek stb., de semminemű intézkedési joggal nem bírnak. Hát oly bárgyúknak tartatnak már az erdélyi részvényesek, hogy különbséget ne tudjanak tenni az ilyen felügyelő választmány és a czegezett igazgatóság között?

Második ferdités (hogy szeliden fejezzük ki magunkat) azon állítás, mintha külföldön lennének oly társaságok, melyek két helyt isbírnak független igazgatósággal, fölhözván például a „North-British“-t, „melynek cégében két hely van megnevezve: in London et Edinburgh.“ Ha szakértő írta ez „indoklást“, akkor tudva — hogy is fejezzük ki magunkat hamarjában? — mondotta az igazság ellenkezőjét. Mert minden szakértő tudja, hogy van egy társaság, melynek cégje: „Norths-British and Mercantile Insurance Company, in Edinburgh“, s van egy ettől egészen különálló más társaság, melynek cégje: „Imperial fire Insurance Company, in London.“ E két külön társaság Bécsben egy képvisellet tart (épen úgy, mint a Magyar általános és Pesti biztosító Oláhországban) s ez egy képvisellet aztán mindkét céget hordja „in Edinburgh and London.“ Ime jámbor erdélyi részvényesem! ily igazságokkal traktálnak tégedet...

Harmadik ferdités azon cselvetés, hogy az új igazgatóság nem is kerül költségbe (haneha az indoklás szerzője garantirozza azok hordozását...). A operatum úgy adja, mintha a pesti vezérügynökség most nem hozna semmi nyereményt s csak az igazgatóság fölláttítása után lehetne arra számítani s ebből aztán miért ne adjunk 10 száztolít? kérdi ő. A pesti vezérügynökség most is szép nyereményt mutat föl; a fölláttítandó igazgatóság, mult cikkünk kimutatása szerint, tetemes kiadást emésztene föl, mit levonva a bevételből természetes, hogy a maradék kisebb lesz a mostaninál, s e megapadt nyereményből „miért ne adjon a Viktoria 10 száztolít az igazgatóságnak?“ Valóban pompás egy számítás! Mert hiszen nem a pesti „főtelep“ fokozza az üzletet, hanem csakis a szakszerű és lehető olcsó vezetés, igazgatás. Ime a „Hungaria“ szakasztott evel az indoklással tette át székhelyét Pozsonyból Pestre és megbukott. Ime az „Ország“ Pesten volt és — megbukott, természetes, mert ott sokkal nagyobb a concurrentia, mint a vidéken. Ime Németország legvirágzóbb intézetei (a gothai, a magdeburgi sat.) koránt sem a birodalmi székvárosban léteznek, hanem harmad-negyedrangú kis vidéki városokkában.





